

УДК 159.922.8:316.4

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ МОЛОДІЖНИХ КОНФЛІКТІВ

Зарицька Валентина

доктор психологічних наук, професор

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана

Хмельницького, Запоріжжя

Ключові слова: конфлікт, молодіжний конфлікт, самоствердження, адаптація, булінг, кібербулінг, онлайн комунікація, депресивні стани.

У сучасному суспільстві проблема молодіжних конфліктів набуває особливої актуальності в умовах соціальних трансформацій, цифровізації, воєнних викликів та зміни комунікативних моделей взаємодії. Молодь як соціально-психологічна група перебуває на етапі активного становлення ідентичності, що супроводжується підвищеною емоційною чутливістю, потребою у самостверженні та пошуку соціального визнання [1]. Саме ці чинники зумовлюють специфіку конфліктних взаємодій у молодіжному середовищі. В сучасній психології конфлікт розглядається не лише як деструктивне явище, а як закономірний компонент розвитку особистості та соціалізації. У підлітковому та юнацькому віці конфлікти виступають важливим механізмом формування автономії, системи цінностей і комунікативної компетентності. Підлітковий вік характеризується інтенсивними біопсихосоціальними змінами, які впливають на частоту і зміст конфліктів з батьками, однолітками та соціальним оточенням [3]. Конфлікти в цей віковий період часто пов'язані з усвідомленням ролей у сім'ї, прагненням до незалежності та переоцінкою авторитетів.

Молодіжні конфлікти мають багатовимірну природу та формуються під впливом індивідуальних (рівень тривожності, емоційна регуляція), сімейних (стиль виховання, міжбатьківська взаємодія) та соціальних (шкільний клімат, цифрове середовище) чинників. Практика показує, що навіть повсякденні сімейні суперечки можуть суттєво впливати на психологічну адаптацію підлітків, підвищуючи ризик тривожності, депресії та соціальної ізоляції [2].

Молодіжні конфлікти мають певні психологічні характеристики: емоційна інтенсивність, бо молодь відзначається підвищеною емоційною реактивністю, яка зумовлює імпульсивність у конфліктних ситуаціях. Рівень тривожності значно впливає на стратегії конфліктної поведінки, визначаючи схильність до уникнення, агресії або компромісу; потреба в самоствердженні, бо конфлікти часто виникають як спосіб відстоювання особистих кордонів і формування «Я-концепції». Саме прагнення до автономії є одним із ключових мотивів конфліктів у підлітковому середовищі; вплив середовища однолітків, де група ровесників виступає провідним інститутом соціалізації. Булінг, конкуренція за статус і потреба у приналежності часто стають джерелом міжособистісних конфліктів. Майже всі дослідження демонструють тісний зв'язок між шкільним булінгом та психологічними проблемами молоді, зокрема тривожністю та депресивними станами; онлайн-комунікація, бо сучасні молодіжні конфлікти все частіше переходять у цифровий простір (кібербулінг, конфлікти у соціальних мережах), що посилює їх тривалість і публічність. Отже, молодіжні конфлікти є складним соціально-психологічним феноменом, що має вікову, емоційну та соціальну специфіку. Їх особливості визначаються процесами становлення ідентичності, підвищеною емоційністю, впливом однолітків, сім'ї та цифрового середовища. Конфлікти в молодіжному віці є нормативним явищем розвитку, проте їх деструктивні форми можуть призводити до психологічної дезадаптації.

Список використаних джерел:

1. Зарицька В.В. Психологія конфлікту : навчальний посібник для студентів спеціальності 053 – Психологія. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 380 с.
2. Chen J., Li S., Nie Y. Parent-adolescent conflict and problematic internet use among adolescents. *BMC Psychology*, 2024.
3. Öztürk Y., Eichhorn T., Zerle-Elsäßer C. Conflicts in Adolescence and Their Association with Closeness. *Youth*, 2023.

ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Іванов Максим

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького, Запоріжжя

Ключові слова: філософія освіти, інновації, вища школа, освітня модернізація, академічна культура.

У сучасному світі система вищої освіти перебуває у стані глибоких трансформацій, пов'язаних із процесами глобалізації, цифровізації та становленням суспільства знань. У цих умовах особливого значення набуває проблема інноваційного розвитку університетів, що передбачає впровадження нових освітніх технологій, організаційних моделей та управлінських підходів. Водночас інновації у сфері освіти не можуть розглядатися виключно як технологічні чи управлінські зміни, оскільки вони мають глибокі філософські підстави, пов'язані з трансформацією уявлень про знання, навчання та роль університету у суспільстві (Андрущенко В., 2006).

Філософія освіти традиційно розглядає університет як інституцію, що забезпечує не лише передачу знань, а й формування світогляду, цінностей та інтелектуальної культури суспільства. Саме тому інновації у вищій школі мають базуватися на переосмисленні фундаментальних освітніх принципів, зокрема ідей академічної свободи, автономії університету та гуманістичної спрямованості освіти (Кремень В., 2010).

Важливим теоретичним підґрунтям інновацій у вищій освіті є концепція суспільства знань, відповідно до якої знання виступає ключовим ресурсом соціального та економічного розвитку. У цьому контексті університети перетворюються на центри генерації інновацій, досліджень та міждисциплінарної взаємодії (Саух П., 2011) Така трансформація передбачає зміну традиційної моделі освіти, що ґрунтувалася на передачі готових знань, до моделі активного конструювання знання у процесі взаємодії викладача і студента.